

Barbara Wachowicz i Józef Dużyk w Rzymie, 1976

EWA DANOWSKA

Tarnowska Szkoła Wyższa ANS

ORCID: 0000-0002-3273-4020

Listy Barbary Wachowicz

do Józefa Dużyka

Barbara Wachowicz jest znana jako pisarka, autorka reportaży i biografii słynnych Polaków, publicystka oraz propagatorka polskiej kultury i tradycji. W zbiorach rękopiśmiennych Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie znajdują się jej listy pisane do Józefa Dużyka, zachowane w spuściźnie tego wieloletniego pracownika Biblioteki.

Barbara Wachowicz i Józef Dużyk poznali się w Rzymie, gdzie wówczas on pracował, a ona zawitała podczas podróży po Włoszech z mężem. Z czasem listy – serdeczne acz oficjalne – przybierają coraz bardziej osobisty i zażyły charakter. Na początku wysyłane były na rzymski adres państwa Dużyków – przy via A. Bevi gnani, a po ich powrocie do Krakowa kierowane do mieszkania przy ul. Friedleina.

Kim była autorka tych listów? Urodziła się w Warszawie w 1937 roku, ukończyła Wydział Dziennikarski Uniwersytetu Warszawskiego. Debiutowała jako publicystka i współpracowniczka programu TVP „Tele-Echo”. Zastąpiła jednak jako autorka licznych książek z pogranicza reportażu historyczno-literackiego, głównie związanych z życiem i twórczością wybitnych polskich pisarzy. Pisała także o dziejach polskiego harcerstwa i najwybitniejszych jego postaciach (seria „Wierna Rzeka Harcerstwa”). Była autorką scenariuszy filmowych, audycji radiowych i widowisk scenicznych, a także programów telewizyjnych i wystaw^[1].

[1] *Polscy pisarze współcześni. Informator 1944–1974*, oprac. L.M. Bartelski, Warszawa 1977, s. 376; *Wielka Encyklopedia PWN*, Warszawa 2005, t. 28, s. 492; <http://sppwarszawa.pl/czlonkowie/barbara-wachowicz> (dostęp: 3.01.2022).

Zachwycają jej książki, często wielokrotnie wznawiane, jak chociażby *Marie jego życia* (1972) poświęcona miłościom Henryka Sienkiewicza, pisała też o Stefanie Żeromskim (*Ciebie jedną kocham*, 1979 i *Ogród miłości*, 1990), Adamie Mickiewiczu (*Ty jesteś jak zdrowie*, 1993), Janie Kasprowiczu (*Czas nasturcji*, 1989) i wielu innych zasłużonych Polakach czy harcerskich bohaterach z czasów drugiej wojny światowej. Jej twórczość, w której wyczarowuje piękno historycznego pejzażu, tradycji i literatury, cieszy się dużym powodzeniem. Barbara Wachowicz była nie tylko pisarką i propagatorką polskiej tradycji i kultury, ale bardzo oryginalną kobietą. Kochała się w kolorze fioletowym – Józef Napiórkowski oświadczył się jej w fioletowej koszuli i z bukietem maciejki w ręce. W ubiorze i własnym otoczeniu preferowała ten kolor, pisała przeważnie długopisem z fioletowym tuszem. Jak ujawniła, mąż – z którym przeżyła 30 lat – i babunia Anna to największe miłości jej życia, a szczególnym sentymentem darzyła rodzinne Podlasie^[2].

Barbara Wachowicz została uhonorowana wieloma medalami i odznaczeniami, m.in. Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Gloria Artis, Złotym Krzyżem zasługi dla ZHP i Orderem Uśmiechu. Nazywana była mistrzynią pióra i żywego słowa, a w swym twórczym dorobku łączyła kunszt pisarski z głębokim patriotyzmem. Zmarła w Warszawie 7 czerwca 2018 roku. Za fioletową urną szli jej czytelnicy, artyści i harcerze. Spoczęła na warszawskich Powązkach, nieopodal kwatery harcerzy Szarych Szeregów, a zgodnie z jej wolą zamiast kwiatów składano datki na Fundację Arsenał Pamięci^[3].

Jak już zostało wspomniane, w zbiorach rękopiśmiennych Biblioteki Naukowej PAU i PAN znajduje się spuścizna Józefa Dużyka, a wśród niej listy oraz pocztówki od Barbary Wachowicz, niekiedy z dopiskiem jej poślubionego w 1971 roku męża Józefa Napiórkowskiego (1942–2000), który był absolwentem warszawskiej ASP, scenografem i twórcą kostiumów do wielu filmów i sztuk teatralnych^[4].

Przedstawić z kolei należy adresata listów, dr. Józefa Dużyka, urodzonego 14 marca 1928 roku w Krakowie. Od stycznia 1950 roku pracował w Bibliotece PAN w Krakowie i z tą placówką związany był do końca życia. W 1955 roku zatrudniony został w referacie starych druków, jednak jego pasją była praca nad rękopisami. W latach 1968–1974 oraz 1983–1993 pełnił funkcję kierownika Działu Zbiorów Specjalnych,

[2] *Aniołów może być więcej*, rozmowa B. Stasiak z B. Wachowicz, <https://www.wrozka.com.pl/magia/magia-ceremonialna/7851-aniolow-moze-byc-wiecej> (dostęp: 3.01.2022); *Barbara Wachowicz: największe miłości mojego życia to babunia Anna i mąż*, <https://www.polskieradio.pl/7/5112/Artykul/2005991> (dostęp: 3.01.2022).

[3] *Pogrzeb Barbary Wachowicz. Kto przyszedł pożegnać pisarkę?*, <https://www.gala.pl/artykul/pogrzeb-barbary-wachowicz> (dostęp: 3.01.2022); E. Królikowska-Avis, *Jeszcze jedno pożegnanie... Barbary Wachowicz*, <https://wpolityce.pl/spoleczenstwo/399010-jeszcze-jedno-pozegnanie-barbary-wachowicz> (dostęp: 3.01.2022).

[4] *Napiórkowski Józef*, w: *Słownik biograficzny teatru polskiego 1910–2000*, oprac. zbiorowe, Warszawa 2016, t. 3, s. 112–113.

obejmujących rękopisy, stare druki, kartografię i druki ulotne. W latach 60. XX w. dwukrotnie odbył służbowe podróże do Włoch, a w latach 1974–1982 został oddelegowany do pracy w Stacji Naukowej PAN w Rzymie w charakterze bibliotekarza. W czasie pobytu w Wiecznym Mieście dokończył rozprawę doktorską poświęconą Władysławowi Orkanowi. Przeszedł na emeryturę w 1993 roku, w następnych latach pracując w niepełnym wymiarze godzin. Zmarł 11 maja 2000 roku w Krakowie. Jego spuścizna jest różnorodna i bogata. Karolina Grodziska wyodrębniła w niej publikacje na temat Krakowa, katalogi rękopisów i edycje rękopisów z zasobu Biblioteki PAN w Krakowie (późniejszej Biblioteki Naukowej PAU i PAN), następnie prace naukowe i popularno-naukowe z dziedziny historii literatury, a także włoskie polonica^[5].

Spśród jego najbardziej znanych książek popularnonaukowych chętnie czytane były te poświęcone młodopolskim artystom i ich związkom z Bronowicami, np.: *Droga do Bronowic. Opowieść o Lucjanie Rydlu* (1968), *Sława, panie Włodzimierzu. Opowieść o Włodzimierzu Tetmajerze* (1972), *Strażnik złotego rogu* (1996) czy także: *Władysław Orkan. Życie i twórczość* (1975), *Henryk Siemiradzki. Życie i twórczość* (1984), *Wędrowki włoskie* (1985), *W świątyniach Rzymu. Przewodnik* (1996), a także wydana pośmiertnie przez Fundację Promocji Kultury Urwany Film (Kraków 2015) *Polacy na Capri*.

Krakowianie znają Józefa Dużyka jako publicystę „Dziennika Polskiego”, w którym poczynawszy od 1958 roku przez kilkadziesiąt lat zamieszczał artykuły, felietony, recenzje. Urodzony w Krakowie, poza ośmioletnim pobytem w Rzymie zasadniczo nie opuszczał miasta. Gościł w dworku w Bronowicach zapraszany przez potomków Włodzimierza Tetmajera, był też znajomym „Pań na Rydlówce” – Anny Rydlówny i Marii Rydlowej. Wiele satysfakcji sprawiło mu wydanie z rękopisu dramatu Włodzimierza Tetmajera *W noc wigilijną*, który opracował i przygotował do druku w 1992 roku. W ostatnich latach życia przeżył osobistą tragedię – w wypadku samochodowym zginął jego dwudziestosiedmioletni jedyny syn Paweł. Rodzina wiele znaczyła dla Józefa Dużyka, a po tej dotkliwej stracie i jego życie powoli się kończyło^[6].

Dorota z Dużyków Wypich w 2016 roku przekazała do Biblioteki Naukowej PAU i PAN rękopiśmienną spuściznę rodziców Józefa i Mieczysławy Dużyków. Jest to cenny i interesujący zbiór zawierający dokumenty osobiste doktora Dużyka, jego rodziców i żony. Ponadto materiały związane z jego działalnością naukową, literacką i publicystyczną – rękopisy i maszynopisy artykułów, opracowań czy wszelkie materiały przydatne mu do pracy naukowej i literackiej. Wreszcie rodzinne dokumenty, fotografie, korespondencja rodzinna, mnóstwo listów od przyjaciół i znajomych, jak i korespondencja z licznymi redakcjami czasopism, w których zamieszczał artykuły oraz z oficynami wydawniczymi, a także dokumentacja pobytu na placówce PAN

[5] K. Grodziska, *Nekrologia. Józef Dużyk (14 III 1928 – 11 V 2000)*, „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie” 46: 2001, s. 493–495.

[6] S. Dziedzic, *Józef Dużyk – strażnik tradycji*, <https://dziennikpolski24.pl/jozef-duzyk-straznik-tradycji/ar/2760870> (dostęp: 29.12.2021).

we Włoszech. W spuściznie znajdują się także setki wycinków prasowych artykułów autorstwa Józefa Dużyka, pracowicie przez niego gromadzone i chronologicznie wklejane do dużych albumów^[7].

Wśród korespondencji znajdują się wspomniane listy od Barbary Wachowicz. Zachowało się ich dokładnie 29, z lat 1976–1989, adresowanych do Józefa Dużyka, często także i jego żony. Listy są bardzo krótkie, pisane najczęściej fioletowym piśmakiem, z rzadka zielonym lub czarnym, a jeden, najdłuższy – na maszynie do pisania. Często do pozdrowień dołączał się Ziuk – „Wąsaty”, czyli Józef Napiórkowski. Nie cała zachowana korespondencja została tu opublikowana, bowiem wiele liścików ogranicza się tylko do przesyłanych życzeń oraz wyrazów sympatii dla Józefa Dużyka i jego rodziny. Warto zwrócić uwagę na oryginalny styl pisania Barbary Wachowicz-Napiórkowskiej – pełen temperamentu, dowcipu, z wieloma wykrzyknikami i pytajnikami, często listy ozdobione są narysowanymi serduszkami. Z korespondencji wylania się szczerza sympatia Barbary Wachowicz do ich adresata i nic porozumienia między obojgiem literatów^[8].

Lektura listów Barbary Wachowicz do Józefa Dużyka, podobnie jak ona cenionego autora m.in. biografii słynnych Polaków, może zainteresować ich czytelników. Dostarcza bowiem nie tylko informacji o życiu i warsztacie twórczym autorki listów, ale zarazem znaleźć w nich można opis wydarzeń i koloryt polskiego życia kulturalnego lat 70. i 80. XX wieku.

1

Listopad [19]76

Drodzy i kochani Państwo!

Ogromnie serdecznie pozdrawiam i ściskam! I jeszcze raz dzięki składam Panu Józefowi za pomoc tak miłą i owocną, jak na załączonym obrazku^[9], gdyśmy Piazza Enrico odkryli chyżeńko! Nasz wozaj włoski objął jeszcze Asyż – Florencję – Wenecję – Genuę – Nervi – San Remo – Bergamo. Uff! A potem już była Szwajcaria (cudowna!), zaś osobliwie Rapperswil (Żeromski!). Wyznam Państwu wszakże, iż wędrówka jesienna na trasie Krzemieniec – Wilno – Bolcieniki dostarczyła mi nieporównanie więcej wzruszeń i przeżyć!!! Może kiedyś opowiem! Życzę z całego serca szczęśliwego Roku i Gwiazdki!

Barbara W. N.

[7] Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, rkps 13 319–13 404.

[8] Bibl. Nauk. PAU i PAN, rkps 13 337, npg.

[9] List jest napisany na odwrocie fotografii przedstawiającej Barbarę Wachowicz i Józefa Dużyka w Rzymie, na tle tabliczki „Piazza Enrico Sienkiewicz”.

Warszawa 1 marzec [19]77

Drogi, Miły, Rzymski Panie Józefie,

Przed wszystkim razem z moim wścizem, a Pańskim imiennikiem ściskamy imienninowo i życzymy wiele słońca w Italii czasem nie-słonecznej zgoła! A przede wszystkim prac – ku pokrzepieniu serc i własnej satysfakcji!

Posyłam Panu drobiażdżek florencki drukowany w kieleckim piśmie „Przemiany”^[10]. Jak Panu wiadomo, mój ukochany Żeromer marzył ongiś o takim piśmie, przegraną opisał w *Promieniu*, potem Leon Rygier^[11] powtórzył dosłownie historię Raduskiego^[12], zakładając „Echa Kieleckie”^[13] i przegrywając z kretesem... (to chyba jedyny wypadek, gdzie życie powtórzyło literaturę, a nie na odwrót!). I w końcu dożyliśwa marzeń pana-Żeromskich – jest to pismo społeczno-kulturalne w Kielcach. I przyznam się Panu, iż czytuję je ze znacznie większym zaciekawieniem niżli stołeczne – bo mniej tam snobizmów zagranicznych, a po prostu więcej Polski! Czy wie Pan, że mój artykuł o Sienkiewiczu był (poza dość nie-odkrywczym esejem w skąd inąd lubym nam „Życiu Literackim”), j e d y n y m, który ukazał się w rocznicę śmierci pisarza. Ani „Kultura”, ani „Literatura” nie pomieściły nawet wzmianki. Bo cóż w końcu znaczył w polskiej literaturze i kulturze, w porównaniu z np. takim Witkacym – na temat którego wyje się nieustająco – czy takim Przybyszewskim, którego pełny renesans przeżywamy! Boże! Ratuj!

Ja właściwie opublikowałam cykl reportaży z Rapperswilu dopiero – reszta przede mną! Nie wiem, jak długo będą jeszcze Państwo w Rzymie – i czy stacja otrzymuje „Przekrój” – czyli też mam dosłać... Nie mogę sobie darować, że kiedyś w naiwności ducha wysłałam prof. Bronarskiemu^[14] obydwie moje książki – i nawet nigdy nie dowiedziałam się, czy aby w ogóle doszły??? Teraz są zupełnie nie do zdobycia! Mam nadzieję, że pobyt paryski był frapujący dla całej Czwórki^[15]!

Ja – niepoprawny podlaski wieśniak nade wszystko kocham siedzieć w domu, albo – li na wieś nadbużańską wędrować... I powiem Panu, że np. Krzemieniec jest dla mnie miliony razy piękniejszym od Amalfi!

Całujemy ×4 Basia i Ziuk

[10] „Przemiany” – miesięcznik społeczno-kulturalny, ukazujący się w latach 1970–1989.

[11] Leon Paweł Rygier (1875–1948) – poeta młodopolski, prozaik, publicysta, pierwszy mąż Zofii Nałkowskiej.

[12] Raduski – postać literacka z powieści obyczajowej S. Żeromskiego *Promień*.

[13] „Echa Kieleckie” – tygodnik ukazujący się w Kielcach w latach 1906–1907.

[14] Ludwik Bronarski (1890–1975) – muzykolog, pedagog zamieszkały w Szwajcarii.

[15] Józef Dużyk przebywał we Włoszech wraz z żoną Mieczysławą, synem Pawłem i córką Dorotą.

3

Kwiecień [19]77

Drogi Panie Józefie!

Dzięki serdeczne za list ciekawy i materiały pasjonujące o Siemiradzkim! Pozwoliłam sobie wypożyczyć je pewnej pasjonatce Siemiradzkich spraw... Zachwycona!
W Warszawie mrozy i zamiecie wiosenne.
Ale ściskamy wielkanocnie, pisząc się oddanymi przyjaciółmi

Barbara i Ziuk

4

Zakopane 17 IV [19]78

Kochany, miły!

Ściskamy, całujemy od samiućkich Tater!!! (gdzie śniegi i wiatery!). Błagam o przesłanie fotografii popiersia S.[ienkiewicza] na adres: Igo Moś^[16], ul. Fredry 2, Poznań. On 10 VI otwiera Muzeum Sienk.[iewiczza] Olbrzymie!

Ukłony dla Białogłów – ślicznych, śliczne! Bóg zapłać za dobre o harcerzach^[17] słowo!

Barbara z wąsatym niepiśmiennym

5

Zakopane 30 X [19] 78

Najmilsi! Rodacy papieża!

No i co Wy na to? Cała Polska płakała ze szczęścia! Ziuk wyżył węż! Wszyscy śpiewali GLORIA! I pomyśleć, że piłam z Janem Pawłem II herbatkę na Harendzie! Wyobrażam sobie, co przeżyliście! Napiszcie!

Całujemy, ściskamy
Przyjacioły Napiórkowskie

[16] Ignacy Moś (1917–2000) – fundator i honorowy kustosz Muzeum Literackiego Henryka Sienkiewicza w Poznaniu. Muzeum otwarto 10 VI 1978 r.

[17] Barbara Wachowicz interesowała się historią harcerstwa, czego pokłosiem były publikacje w serii „Wierna Rzeka Harcerstwa” (Oficyna Wydawnicza RYTM).

6

B. m. i d.

O kochani, drodzy, mili!

Byście szczęśliwymi byli, zawdy, wszędy, w każdej chwili! By dni bieły Wam bez chmurki, tego życzą Wam Napiórki.

Ps. Dziękuję za papieża! Kolekcjonujemy! Radością dyszemy!

[dopisek J. Napiórkowskiego] Z przyjemnością czytamy Pańskie publikacje z Włoch.

7

12 III [19]82

Dużyczki kochane!

Całujemy imieninowo i wielkanocno! Dobrze, żeście pod Italii niebem! Józeczku – II wyd. „Małw”^[18] (gdzie o Tobie czule!^[19]) niby ma iść do druku. Ziuk szaleje! Robi „Harnasi”^[20], „Wesele”^[21], papieża^[22]. „Mistrz i Małgorzata”^[23] udała mu się wspaniale! Szkoda, że nie ujrzycie.

Tysiące całusów

Napiórki oba

[18] B. Wachowicz, *Malwy na lewadach*, wyd. 1, Warszawa 1972, wyd. 2, Warszawa 1983.

[19] W jednym z rozdziałów *Malwy na lewadach*, dotyczącym Rzymu, B. Wachowicz napisała: „Znajdujemy pomnik Byrona. A pod nim zadumanego autora biografii Tetmajera, Orkana, Rydla – Józefa Dużyka z rzymskiej stacji Polskiej Akademii Nauk! Nie odważyłam się tam pójść. Kierownik stacji proszony o pomoc listami z Polski odpowiedział, że płaczą się tu jacyś różni dziennikarze, a potem odkrycia stacji podają za swoje... Józef Dużyk tych obiekcji nie miał. Nieoceniony, serdeczny, życzliwy, doradził, pomógł, objaśnił zegar słoneczny Rzymu”.

[20] K. Szymanowski, *Harnasie*, balet-pantomima.

[21] S. Wyspiański, *Wesele*.

[22] K. Wojtyła, *Brat naszego Boga*.

[23] M. Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*.

8

[Warszawa] 6 XII 1982

Dużyczki najslodsze!

Całuję! Cieszymy się, że jesteście, kochani. Zapraszam Was najczulej na premierę mego muzycznego bzdurstewka *Błękitny zamek*^[24] – 18 XII. Zaproszenie miało być zostawione w redakcji „Życia Literackiego”... Gdyby nie – Józieńku, porozum się z p. Jakubiec, tel. 22-61-85. Ziuk jest we Francuskim już od 12 XII! Potwierdźcie, czy będziecie. Dziękuję ogromnie za pamięć.

Wasza Basia

9

18 IX [1983 ?]

Józeńku, serce nasze!

Jak Wy też zniesiecie powrót na kolejek łono? Zgroza! A BB^[25] nie może zjechać na dobre miast Ciebie? Całe lato przesiedziałam nad rozszerzonym wydaniem II „Malw” (jesteś reprezentowan!!!) – czy [słowa nieczytelne] któż może wiedzieć?! Wąsacz robi sztukę papieża, „Harnasie”, „Księdza Marka”^[26]. Chwała Bogu – bo bym umarła z głodu na mojej „literaturze”.

Całujemy Was gorąco!

Napiórki

10

21 V [19]84

Józeczku serce moje!

Z całegoż tegoż serca Ci dziękuję, za piękne, dobre słowa! Jesteś przyjacielem nieoceny!!! Dostałam też piękny list prof. Przybylskiego^[27] z Rzymu – ks. Sokołowski chce przedrukować (con amore oczywiście!) całą rzymską partię!

[24] Zapewne wg powieści L.M. Montgomery, *Błękitny zamek*.

[25] BB – inicjałów nie udało się rozwiązać.

[26] J. Słowacki, *Ksiądz Marek*, dramat mistyczny.

[27] Ryszard Przybylski (1928–2016) – eseista, tłumacz, historyk literatury.

Byłam w Poznaniu – gdzie odbył się b. piękny nasz koncert u Działyńskich^[28]. Wzruszają mnie te tłumy ludzi (a mówi się, że tylko TV zapewnia popularność!). Łapa mi odpadała od podpisywania naszej książki! Studenci, harcerze, profesory i nawet... żołnierze, pod dowództwem pra-prawnuka generała Jana Henryka Dąbrowskiego! Miałam nadzieję, że ujrzymy się 29 V – i chyba nie uda się nam przyjechać – niestety! Za to 15 VI mam mieć spotkanie w Nowej Hucie (!?) – na które już Was zapraszam!

Całuję bardzo, bardzo

Baśka

11

Zakopane 6 VII [19]84

Dużyczku mój kochany najmilszy!

Dzięki Tobie za przepiękny list i ogromnie ciekawego Siemiradzkiego^{[29]!} Wybacz, że odpowiadam dzisiaj dopiero – mój mąż – państwo Przybyszewscy sprzysięgli się tam – w odmętach piekieł by mi jednak nie dać tej książki napisać! Ot co! Ale cóż czyni Marcisia i Jan? Leżałam PIĄTY raz! Od grudnia! Ledwie żywa! W podłym na chwile (jeszcze jakieś dokumentacje poronińskie) – pogoda koszmarna! Najmilszy – czy mogłabym wyżebrać jedną Twą piękną recenzję dla Wydawnictwa?

Całuję stulistnie Ciebie i Twoich

Basia

12

25 I [19]85

Józefku kochany!

Pozwoliłam sobie zwrócić się do Cię listem poleconym, nadanym dn. 15 stycznia – z prośbą o napisanie kilku słów opinii o *Nasturcjach*^[30] do „Przekroju”. Tegoż

[28] Pałac Działyńskich w Poznaniu, Stary Rynek 78.

[29] J. Dużyk, *Henryk Siemiradzki: życie i twórczość*, Wrocław 1984, a także: *Kurtyny teatralne Siemiradzkiego*, Wrocław 1984.

[30] B. Wachowicz, *Czas nasturcji*. Premiera w Teatrze Ludowym w Nowej Hucie, 12 I 1985, reż. B. Głuszcak i W. Ulewicz, scenografia J. Napiórkowski.

dnia posłałam list do red. Czумы^[31] anonsujący, że być może zechcesz to uczynić. Teatr miał Ci dostarczyć zdjęcia do domu!

Wylewają na mnie jakieś krakowskie osoby kubły pomysł, ale będzie parę recenzji ludzi znających się na epoce, którym spektakl podobał się bardzo! Dostaję też wzruszające listy od młodzieży i pedagogów!

Gorąco Cię proszę o napisanie mi dwóch słów – czy otrzymałeś mój list? Czy zechcesz słowo napisać? (oczywiście, jeśli nie, jeśli spektakl Ci się nie podobał – nie ma mowy o niczym).

Serdeczne i czekam
Basia

13

Zakopane 11 listopada [19]85

Jóżeńku kochany!

No cóż – pech! Żałuję bardzo! Już Was zapraszam na premierę mego widowiska o Kasproviczu w Teatrze Ludowym – 8 XII (o ile co bestie nie zmienią!). Ja tu siedzę miesiąc. Świat piękny – jeno ludzie nie! Kończę książkę o Kasprze^[32]! Przy okazji wróciłam do Twego Orkana^[33] – b. to piękne!

Całuję Was bardzo, bardzo i do zobaczenia na *Czasie Nasturcji*.

Baśka

14

Konstancin, marzec [19]85

Kochany Jóżeńku

Przyjmij życzenia najlepsze – od jednej połowy – bo druga – Twoja imienna, bawi w Sztokholmie, wiodąc życie kapitalistyczno-wystawne na koszt siostrzycy! Ja zaś na koszt własny usiłuję coś tam jeszcze pisać.

Niechaj Ci się szczęści i promieniści

Basia

[31] Mieczysław Czuma (ur. 1936), dziennikarz, publicysta, redaktor naczelny „Przekroju” w latach 1976–2000.

[32] Wydanie książkowe: B. Wachowicz, *Czas nasturcji. Ścieżkami Jana Kasprovicza*, Warszawa 1989.

[33] J. Dużyk, *Władysław Orkan*, Warszawa–Kraków 1975, a także: *Władysław Orkan: opowieść biograficzna*, Warszawa 1975.

Drogi Jóżeńku

Dziękuję Ci serdecznie za recenzję, pamięć, dobre słowa. Bardzo sobie je cenię! To taka rzadkość w obecnej dobie. Kupiłam Twoją książkę włoską^[34] i przeczytałam z dużym zainteresowaniem. Szkoda, że bez fotografii!

BWA przygotowuje mi w Krakowie dużą wystawę – na listopad! Już Państwa zapraszam!

Ucałowania i uściski (od Napiórka też, oczywiście).

Basia

STRESZCZENIE

EWA DANOWSKA

Listy Barbary Wachowicz do Józefa Dużyka

W Bibliotece Naukowej PAU i PAN w Krakowie, wśród obszernej spuścizny rękopiśmiennej Józefa Dużyka (sygn. 13 319–13 404), znajdują się listy pisane do niego przez Barbarę Wachowicz w latach 1976–1989 (sygn. 13 337, npg). Barbara Wachowicz (1937–2018) była znaną pisarką, autorką reportaży i biografii słynnych Polaków, propagatorką polskiej kultury, literatury i tradycji. W swej twórczości wiele miejsca poświęciła także polskiemu harcerstwu, jego dziejom i wybitnym postaciom. Józef Dużyk (1928–2000) był wieloletnim pracownikiem Biblioteki PAN w Krakowie, od 1968 roku kierownikiem Działu Zbiorów Specjalnych, publicystą często goszczącym na łamach czasopism i gazet, przede wszystkim krakowskich, autorem wielu naukowych publikacji oraz książek. Osiem lat spędził w Stacji Naukowej PAN w Rzymie, gdzie spotkał Barbarę Wachowicz podróżującą z mężem po Włoszech. Ogółem w spuściznie Józefa Dużyka znajduje się 29 listów od Barbary Wachowicz; poniżej zostało edytowanych 15. Pozostałe to jedynie krótkie pozdrowienia, nieprzynoszące istotnej, merytorycznej treści. Spuściznę przekazała do Biblioteki Dorota Dużyk-Wypich w 2016 roku.

SŁOWA KLUCZOWE

Barbara Wachowicz, Józef Dużyk, listy

[34] J. Dużyk, *Wędrówki włoskie*, Warszawa 1985.

SUMMARY

EWA DANOWSKA

Barbara Wachowicz's Letters to Józef Dużyk

In Józef Dłużyk's abundant literary legacy, held in the book collection of the Scientific Library of the PAAS and the PAS in Krakow (sign. 13 319–13 404), one can find letters written by Barbara Wachowicz in years 1976–1989 (sign. 13 337, npg). Barbara Wachowicz (1937–2018) was an illustrious writer, reporter and author of famous Poles' biographies, as well as an advocate of Polish culture, literature and tradition. A significant part of her work revolved around the theme of Polish scouting — its history and its outstanding figures. Józef Dużyk (1928–2000) was a year-long employee of the PAS Library in Krakow — since 1968 he held a position of the Head of the Special Collection Department. Moreover, he worked as a publicist whose articles appeared in many newspapers and magazines, mostly those issued in Krakow, as well as an author of many scholarly writings and books. He spent eight years in PAS Research Station in Rome where he met Barbara Wachowicz travelling with her husband around Italy. In Józef Dłużyk's literary legacy, in total there are 29 letters from Barbara Wachowicz. 15 of them have been edited and presented below. The remaining ones consist of short greetings only and do not present any important, substantive content. The legacy was donated to the Library by Dorota Dużyk-Wypich in 2016.

KEYWORDS

Barbara Wachowicz, Józef Dużyk, letters

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA RĘKOPIŚMIENNE

Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, rkps 13 319 – 13 404.

WYDAWNICTWA DRUKOWANEDużyk J., *Henryk Siemiradzki: życie i twórczość*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1984.Dużyk J., *Kurtyny teatralne Siemiradzkiego*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1984.Dużyk J., *Wędrówki włoskie*, LSW, Warszawa 1985.Dużyk J., *Władysław Orkan*, PWN, Warszawa–Kraków 1975.Dużyk J., *Władysław Orkan: opowieść biograficzna*, LSW, Warszawa 1975.Grodziska K., *Nekrologia. Józef Dużyk (14 III 1928–11 V 2000)*, „Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie” 46: 2001.

- Napiórkowski Józef*, w: *Słownik biograficzny teatru polskiego 1910–2000*, oprac. zbiorowe, Instytut Sztuki PAN, Warszawa 2016, t. 3.
- Polscy pisarze współcześni. Informator 1944–1974*, oprac. L.M. Bartelski, wyd. 3, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1977.
- Wachowicz B., *Czas nasturcji. Ścieżkami Kasprowicza*, Wyd. Sport i Turystyka, Warszawa 1989.
- Wachowicz B., *Malwy na lewadach*, wyd. 1, Iskry, Warszawa 1972; wyd. 2, Wydawnictwa Radia i Telewizji, Warszawa 1983.
- Wielka Encyklopedia PWN*, t. 28, Warszawa 2005.

NETOGRAFIA

- Aniolów może być więcej*, rozmowa B. Stasiak z B. Wachowicz, <https://www.wrozka.com.pl/magia/magia-ceremonialna/7851-aniolow-moze-byc-wiecej> (dostęp: 3.01.2022).
- Barbara Wachowicz*, <http://sppwarszawa.pl/czlonkowie/barbara-wachowicz> (dostęp: 3.01.2023).
- Barbara Wachowicz: największe miłości mojego życia to babunia Ania i mąż*, <https://www.polskieradio.pl/7/5112/Artykul/2005991> (dostęp: 3.01.2022).
- Dziedzic S., *Józef Dużyk – strażnik tradycji*, <https://dziennikpolski24.pl/jozef-duzyk-straznik-tradycji/ar/2760870> (dostęp: 29.12.2021).
- Jeszcze jedno pożegnanie... Barbary Wachowicz*, <https://wpolityce.pl/spoleczenstwo/399010-jeszcze-jedno-pozegnanie-barbary-wachowicz> (dostęp: 3.01.2022).
- Pogrzeb Barbary Wachowicz. Kto przyszedł pożegnać pisarkę?*, <https://www.gala.pl/arttykul/pogrzeb-barbary-wachowicz> (dostęp: 3.01.2022).